

Ús d'antisèptics en la cura de les ferides

ABRIL - 2022

Autor: Dr. José Luis Gómez Urquiza

Data d'elaboració: 07/04/2022

Un **antisèptic** és, segons la Reial Acadèmia Espanyola, “un medicament o una substància que serveix per a l’antisèpsia”, que consisteix a combatre o prevenir els processos infecciosos destruint els microorganismes causants. En el cas de les ciències de la salut parlem de “substàncies químiques que, aplicades de manera tòpica sobre pell intacta, mucoses o ferides, redueixen o eliminen la població de microorganismes en aquests teixits”. Per a distingir-ho d'un desinfectant, la diferència radica en el fet que l'antisèptic s'aplica damunt teixits vius.

Entre les característiques d'un **bon antisèptic** destaquen les següents: ampli espectre d'acció enfront de bacteris, virus, espores, etc., que sigui d'acció ràpida o amb poca latència (temps que triga a fer efecte), amb una durada adequada (efecte residual), i que sigui innocu o amb la menor quantitat d'efectes secundaris locals i sistèmics. També caldrà valorar el seu cost i la possibilitat de ser compatible amb altres antisèptics. Els antisèptics d'ús més comú són els alcohols, els compostos iodats i la clorhexidina.

Els **alcohols** (etílic i isopropílic) presenten una acció de gran immediatesa enfront de bacteris, però perden eficàcia en el cas d'usar-se en matèria orgànica i el seu efecte residual és limitat. El seu espectre abasta des de bacteris gramnegatius a grampositives i virus amb embolcall lipídic. En el seu **ús**, s'ha d'aplicar sobre pell sana i no en ferides obertes per ser irritant. Pot produir sequedat i irritació en la pell. L'etanol és menys tòxic que l'isopropílic.

Els **compostos iodats** es divideixen en compostos de iode (tintura de iode i lugol) i iodòfors (povidona iodada). Encara que el **iode** presenta eficàcia bactericida, enfront de micobacteris, fongs, etc. té com a principal adversitat la possibilitat de produir reaccions per hipersensibilitat, irritabilitat, a més de retards en la cicatrització quan el seu ús és continuat. Per això actualment se solen usar **iodòfors**, que generen menys hipersensibilitat i irritabilitat. L'inici de l'acció antibacteriana comença entorn dels 3 minuts i el seu efecte residual oscil·la entre els 30 minuts i les 3 hores. Existeix povidona iodada amb base aquosa al 5-10%, solució en base alcohòlica amb 10% de povidona iodada i en solució sabonosa amb 7,5-10% de povidona. El seu **ús**, aquest indicat en ferides petites, cremades lleus, rascades i erosions. Abans d'aplicar-ho ha de rentar-se i assecar-se la zona. També pot aplicar-se sobre pell sana. No s'han d'usar en persones amb hipersensibilitat i nounats, així com evitar-se de manera prolongada en dones embarassades o en període de lactància. En ferides extenses s'ha d'evitar el seu ús de

manera continuada per la possibilitat de problemes adversos sistèmics. No fer servir als ulls, oïdes, ni mucoses.

La **clorhexidina** presenta com a avantatges la seva escassa absorció a través de la pell, que no es neutralitza en matèria orgànica, un inici d'acció ràpida i un efecte residual que dura entre les 6 i les 48 hores. Activa enfront de bacteris grampositius i negatius, inhibició de virus amb embolcall i alguns fongs. Es pot trobar en solució alcohòlica, aquosa i sabonosa amb concentracions que van des del 0,5 al 4%. Respecte a l'**ús** pot aplicar-se sobre pell sana i per a erosions, ferides superficials i cremades lleus. La pell ha de netejar-se i assecar-se prèviament a l'ús de la clorhexidina. No fer servir als ulls, mucoses, interior bucal i oïdes.

El **peròxid d'hidrogen** o aigua oxigenada té un període d'acció breu (sense efecte residual) malgrat ser un bactericida immediat i la seva absorció és nul·la. És efectiu enfront de bacteris principalment gramnegatius i anaeròbies, fongs i alguns virus. El seu **ús** sol ser amb la concentració al 3% en la rentada de ferides. Ha d'evitar-se en cavitats tancades i en ulls.

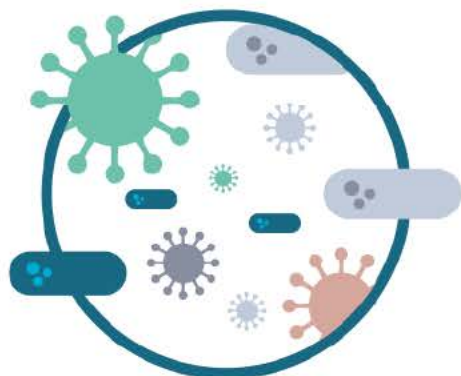
BIBLIOGRAFÍA

- Bilbao N. Antisépticos y desinfectantes. Farmacia Profesional. 2009; 23(4):37-39.
- Ministerio de Sanidad, Servicios Sociales e Igualdad. Guía de antisépticos y desinfectantes. 2013; Instituto Nacional de Gestión Sanitaria.
- Río-Carbajo L, Vidal-Cortés P. Tipos de antisépticos, presentaciones y normas de uso. Medicina Intensiva. 2019; 43(51):7-12.

Ús d'antisèptics en la cura de ferides

Antisèptic

Substància química que, aplicada de manera tòpica sobre pell intacta, mucoses o ferides, redueixen o eliminen la població de microorganismes en aquests teixits.

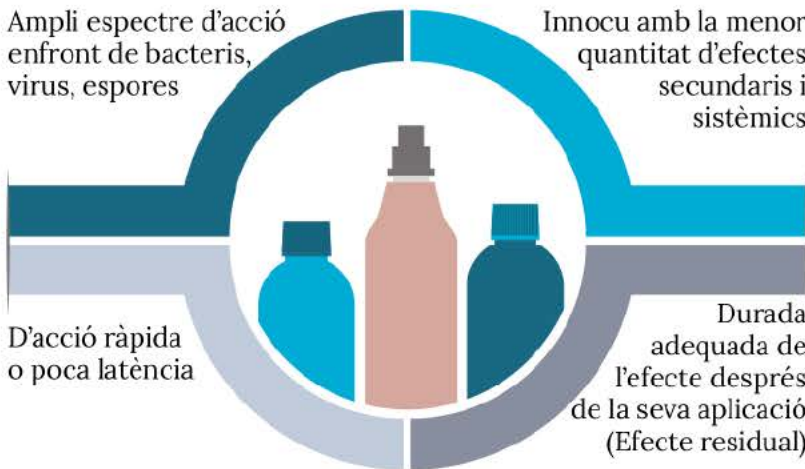
Característiques d'un bon antisèptic

Ampli espectre d'acció enfront de bacteris, virus, espores

Innocu amb la menor quantitat d'efectes secundaris i sistèmics

D'acció ràpida o poca latència

Durada adequada de l'efecte després de la seva aplicació (Efecte residual)

Ús

Espectre

Efecte residual

Precaucions

Pell sana.
No en ferides obertes per ser irritant.

- Bacteris gram- i gram+ .
- Virus amb embolcall lipídic.

Efecte residual és limitat.

Pot produir sequedat i irritació en la pell. L'etanol és menys tòxic que l'isopropilic.

Ferides petites, cremades lleus, rascades i erosions.

- Bacteris gram- i gram+.
- Micobacteris.
- Fongs.
- virus amb i sense embolcall lipídic.

Inici de l'acció al cap de 3 minuts.

Efecte residual oscil·la entre els 30 minuts i les 3 hores

No usar en persones amb hipersensibilitat i nounats, evitar de manera prolongada en embarassades o lactància, no fer servir als ulls, oïdes, ni mucoses. En ferides extenses evitar el seu ús per la possibilitat de problemes adversos sistèmics.

Pell sana i/o erosions.
Ferides superficials i cremades lleus.

- Bacteris gram- i gram+.
- Inhibició de virus amb embolcall.
- Alguns fongs.

Inici d'acció ràpida.

Efecte residual dura entre les 6 i les 48 hores.

No es neutralitza en matèria orgànica.

No fer servir als ulls, mucoses, interior bucal i oïdes.

Concentració al 3% en la rentada de ferides.

- Bacteris gram- i anaeròbies.
- Fongs i alguns virus.

Període d'acció breu.

Sense efecte residual.

Ha d'evitar-se en cavitats tancades i en ulls.

BIBLIOGRAFIA

Bilbao N. Antisépticos y desinfectantes. Farmacia Profesional. 2009; 23(4):37-39.
Ministerio de Sanidad, Servicios Sociales e Igualdad. Guía de antisépticos y desinfectantes. 2013; Instituto Nacional de Gestión Sanitaria.
Río-Carbaño L, Vidal-Cortés P. Tipos de antisépticos, presentaciones y normas de uso. Medicina Intensiva. 2019; 43(51):7-12.